

IL SACRIFICIO NELLA SOCIETA 'La dialettica fra ideali e doveri

Napoli 18-20 Settembre 2026

ABSTRACTS

Per una metapsicologia del sacrificio, tra Prometeo, Edipo e Narciso

Roberto Musella

Il contributo propone una metapsicologia del sacrificio attraverso un percorso che intreccia mito e teoria psicoanalitica, mettendo in relazione le istanze dell'Es, dell'Io, del Super-Io, dell'Io ideale e dell'Ideale dell'Io. Le figure di Prometeo, Edipo e Narciso rappresentano tre differenti modalità del sacrificio: la rinuncia pulsionale richiesta dalla civiltà, il prezzo dell'accesso alla legge e alla soggettività e il rifiuto dell'alterità nel ripiegamento narcisistico. L'analisi si estende ai sacrifici imposti dalle istanze ideali e superegoiche, mostrando come essi possano sostenere tanto la costruzione dell'identità quanto forme di sofferenza, vergogna, colpa e autoannientamento. Infine, il lavoro riflette sul sacrificio della creatività e sul suicidio come esito estremo della dinamica sacrificale, interrogando le potenzialità del lavoro psicoanalitico capace di trasformare la rinuncia in esperienza creativa piuttosto che in alienazione.

Για μια μεταψυχολογία της θυσίας: ανάμεσα στον Προμηθέα, τον Οιδίποδα και τον Νάρκισσο

Roberto Musella

Η εισήγηση προτείνει μια μεταψυχολογική θεώρηση της θυσίας μέσα από μια διαδρομή που συνυφαίνει τον μύθο με την ψυχαναλυτική θεωρία, συσχετίζοντας τις ψυχικές αρχές του Εκείνου (Es), του Εγώ, του Υπερεγώ, του Ιδεώδους Εγώ και του Ιδανικού του Εγώ.

Οι μορφές του Προμηθέα, του Οιδίποδα και του Νάρκισσου αντιπροσωπεύουν τρεις διαφορετικές μορφές θυσίας: την ενορμητική παραίτηση που απαιτεί ο πολιτισμός, το τίμημα της πρόσβασης στον νόμο και στην υποκειμενικότητα και, τέλος, την άρνηση της ετερότητας μέσω της ναρκισσιστικής αναδίπλωσης στον εαυτό.

Η ανάλυση επεκτείνεται στις θυσίες που επιβάλλονται από τις ιδεώδεις και υπερεγωτικές απαιτήσεις, δείχνοντας ότι αυτές μπορούν να στηρίξουν τόσο τη συγκρότηση της ταυτότητας όσο και μορφές ψυχικού πόνου, ντροπής, ενοχής και αυτοαφανισμού.

Τέλος, η εργασία στοχάζεται πάνω στη θυσία της δημιουργικότητας και στην αυτοκτονία ως ακραία έκβαση της θυσιαστικής δυναμικής, διερευνώντας τις δυνατότητες της ψυχαναλυτικής εργασίας να μετασχηματίσει την παραίτηση σε δημιουργική εμπειρία αντί σε αλλοτρίωση.